

බුද්‍ය කිරීතෙහි මුල් අවධිය

බුද්ධත්වයෙන් පසු ව හාගාවතුන් වහන්සේ සති කිහිපයක් ම ගයාවේ ශ්‍රී මහා බෝධි මූලයෙහි හා ඒ අවට පුද්ගලයෙහි විමුක්ති සුවය විදිමින් හා ධර්මය මෙනෙහි කරමින් වැඩ විසුහ. ඉන් අනතුරු ව උන්වහන්සේට අවශ්‍ය වූයේ තමන් වහන්සේ අවබෝධ කරගත් ධර්මය ලෝ වැසියනට දේශනා කිරීමටයි. එහෙත් මෙම ගැඹුරු ධර්මය කෙලෙස් බර සමාජය කොතොක් දුරට තේරුම් ගැනීම් ද යන්න පිළිබඳ මදක් සිතන්නට උන්වහන්සේට සිදු විය. මහාකරුණාවෙන් ලොව බලා වදාරන බුදුරජාණන් වහන්සේට දහම තේරුම් ගැනීමට සමත් නුවණුති පිරිසක් සිටින බව ද පෙනී ගියේ ය.

පළමු ව තම ධර්මය දේශනා කළ යුත්තේ කවරකුට දැයි සිතා බැඳු බුදුරජාන්ගේ සිහියට නැගුණේ කුගල ගවේෂී සමයේ දී මුල්වරට තමන්ට මූණ ගැසුණු හා ගුරු උපදෙස් ලබා දුන් ආලාර කාලාම හා උද්දකරාමප්‍රත්ත යන ආචාර්යවරුන් ය. ඔවුන් තම ධර්මය තේරුම් ගැනීමට තරම ඇාන ගක්තියක් ඇති අය බව ද ඔවුනට තමන් වහන්සේ සෞයාගත් දහම හඳුන්වා දීම යුතුකමක් බව ද පෙනී ගියේ ය. එහෙත් ඒ වන විට ඔවුන් දෙදෙනා ම ජීවතුන් අතර නැති බව ද උන්වහන්සේ දැනගත් සේක.

දෙවනු ව උන්වහන්සේගේ සිත යොමු වූයේ පස්වග තවුසන් වෙත ය. දුෂ්කර ක්‍රියා කළ සමයේ තමන් වහන්සේට ඔවුන් ඉතා ගොරවයෙන් උපස්ථාන කළ බව ද සිහි විය. තමන් සෞයා ගත් ධර්මය ප්‍රථමයෙන් ම ඔවුන්ට දේශනා කළ යුතු යැයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉටාගත් සේක. ඒ වන විට ඔවුන් බරණැස ඉස්පතනයෙහි වෙශෙන බව ද බුදුරජාණන් වහන්සේට දැනගන්නට ලැබේණි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ භුද්‍යකලාව ම බරණැස ඉස්පතනය බලා වැඩුම කළහ. එසේ වඩිනා උන්වහන්සේට බෝ මැඩටත් ගයාවටත් අතර දී උපක තම ආශ්‍යවකයකු මූණ ගැසීණි. හෙතෙම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගාන්ත වූ කරුණාබර බැල්ලෙන් යුත් එහෙත් තේරුන්විත රුපය දැක පැහැදි උන්වහන්සේගෙන් තොරතුරු විවාලේ ය. තමන් වහන්සේ කෙලෙසුන් නැසු මුනිවරයකු බව ද දහම දෙසීම

පිණීස බරණැස ඉසිපතනය බලා වචිනා බව ද උන්වහන්සේ වදාල සේක. ‘එය එසේත් විය හැකි යැ’යි කියා හිස වැනු උපක පාරෙන් ඉවත් වී බුදුරඳුන්ට වචින්නට ඉඩ සලසා එතැනින් පිටත් ව ගියේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ගම් නියමිත හා නගර පසු කරමින් අවලොස් යොදුන් මග ගෙවා බරණැස ඉසිපතනයට වැඩිම කළහ.

එදා ඇසළ පුන් පොහො දිනය විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි ලගා වන විට සවස් වී තිබිණ. පස්වග තවුසේ උන්වහන්සේ වචිනු දුර දී ම දුටහ. දක මෙසේ කතිකා කර ගත්හ.

“වීරයය වැඩිම අත්හැර දමා ගොස් සැපවත් ජ්විතයක් ගත කරමින් බුදුබව ලබා ගැනීමට නො හැකි ව ගුමණ හවත් ගොතමයන් දැන් අප ලගට එන බව පෙනේ. එනිසා ප්‍රහාසන් නැගිටීමක් හෝ පෙර මගට යැමක් හෝ පාසිවුරු පිළිගැනීමක් හෝ වැදිමක් හෝ නො කරමු. රජ පෙළපතට අයත් කෙනකු වන බැවින් ආසනයක් දීම පමණක් කරමු.”

එහෙත් උන්වහන්සේ ලං ටෙත් ම ඔවුන්ට සිය කතිකාවෙහි පිහිටා සිටීමට නොහැකි විය. එක් තවුසේක් පෙර ගමන් කොට පාසිවුරු පිළිගත්තේ ය. එක් තවුසේක් පා දෙවී ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔවුන්ගේ ආගන්තුක සත්කාර ලබා පැන වූ අස්නෙහි වැඩ පුන් සේක.

“අවැත් ගොතමයෙනි”, යනුවෙන් පස්වග තවුසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අමතා පිළිසඳු කතාවට පටන් ගත්හ. එවිට උන්වහන්සේ ‘තථාගතයන් වහන්සේට ඇවැත්ති කියා හෝ නම කියා හෝ ඇමතිම නොකළ යුතු බවත් තමන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට පත් වී ඇති බවත්” දැන්වුහ. මුල දී ඔවුනු එය නො පිළිගත්හ. එහෙත් පසු ව කරුණු තේරුම් ගෙන දහම් ඇසීමට සූදානම් වූහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ අවබෝධ කර ගත් උතුම ධර්මය පස්වග තවුසන්ට දේශනා කළහ. එම දමිසක් පැවතුම් සූතු දේශනාව අසා කොණ්ඩක්ක තාපස තෙම සේවාන් එලයට පත් විය. රළු දින කිහිපය තුළ දී අනෙක් තාපසවරු ද සේවාන් වූහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම පස්වග තවුසන්ට බුදුසසුනේ පැවිද්ද හා උපසම්පදාව ලබා දුන්හ. දෙවනුව උන්වහන්සේලා බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද අනත්ත ලක්ඛණ සූත්‍රය අසා සියලු කෙලෙසුන් නසා රහත් වූහ.

ව�සි සමය පැමිණියේ ය. පස්වග හික්ෂුන් ද සමග බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉස්පතනයෙහි ම ගත කළහ. එකල බරණැස් සිටුතුමාගේ ප්‍රත්‍යුවන් වූ යස කුල ප්‍රත්‍යාත් ඔහුගේ යහළවන් පත්‍ර දෙනෙකුත් බුදුරඳුන් වෙත පැමිණ දහම් අසා පැවිදී ව රහත් බව ලැබූහ. ඉස්පතනයෙහි ම ගතකළ මෙම ප්‍රථම වස් කාලය අවසන් වන විට බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ මුල් ම රහතුන් හැට නම අමතා මෙසේ වදාලන.

“මහණෙනි, බොහෝ දෙනාගේ හිත සුව පිණිස ලෝකයාට අනුකම්පා පිණිස ගම් නියමිතමිනි හැසිරෙන්න. දෙදෙනෙක් එක මග තොයන්න. මුල, මැද, අග කලණ වූ දහම් දෙසන්න.” මෙසේ පවසා ඒ සැට නම විවිධ දිගාවලට පිටත් කර යැවූහ. තමන් වහන්සේ ද තනිව ම උරුවෙල් දනව්ව බලා වැඩම කළහ.

ප්‍රථම ධර්මදුත පිරිස අමතා බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද මෙම ප්‍රකාශය තුළින් ප්‍රකට වන්නේ ගාස්තාවරයකු වශයෙන් මෙන් ම ග්‍රේෂ්ඨ නායකයකු වශයෙන් ද උන්වහන්සේ තුළ පැවති සංවිධාන ගක්තියයි. ආදර්ශවත් නායකත්වයයි.

උරුවෙල් දනව්ව බලා වැඩම කරන බුදුරඳුන්ට අතරමග දී හද්දවත්ගිය තම කුමාරවරුන් තිස් දෙනාකු මූණගැසිණි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔවුනට ද දහම් දෙසූහ. ධර්මාවලෝධය ලද මවුහු බුදුරඳුන් වෙතින් පැවිද්ද හා උපසම්පදාව ලදහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔවුන් තිස් දෙනා ද ධර්ම ප්‍රවාරය සඳහා පිටත් කොට යැවූහ. මේ බුදුරඳුන්ගේ දෙවන ධර්ම දුත පිරිසයි.

එකල තේර්ජනා නදිය අසබඩ උරුවෙල කාශ්‍යප, නදි කාශ්‍යප හා ගයා කාශ්‍යප නමින් ජරිල සහෝදරයේ තිදෙනෙක් විසුහ. වීමුක්තිය සොයා ගත් රහතුන් වහන්සේලා ලෙස මවුහු පෙනී සිටියහ. වැඩිමහලු උරුවෙල කාශ්‍යපයේ පන්සියයක් පිරිසට නායක වූහ. නදි කාශ්‍යපයන්ට තුන්සියයක් පිරිවර වූහ. ගයා කාශ්‍යපයන්ගේ පිරිස දෙසීයකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ පළමුවෙන් උරුවෙල කාශ්‍යපයන්ගේ ආරාමයට වැඩි සේක. එහි දින කිහිපයක් නතර වීමට මද අවසරයක් ලබාගෙන උරුවෙල කාශ්‍යපයන්ට පෙනෙන සේ විවිධ සඳ්ධි ප්‍රාතින්‍ය පැළ සේක. මෙතෙක් කළක් තමා රහත් කෙනකු යැයි බැසිගෙන තිබූ නිගමනය වැරදි බව උරුවෙල කාශ්‍යපයන්ට කුමයෙන් වැටහිණි.

උරුවේල කාග්‍යපයෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ සිරිපාමුල වැඳ වැටී තමන් ඇතුළු පිරිස පැවිදි කරගන්නා ලෙස අයැද සිටියන. බුදුරජාණන් වහන්සේ එම ජටිල පිරිසට පැවිද්ද හා උපසම්පදාව ලබා දුන්හ. මේ පූවත දැනගත් තදී කාග්‍යප, ගයා කාග්‍යප යන දෙදෙනා ද පිරිවර සමග පැමිණ බුදුරදුන් වෙතින් පැවිද්ද ලබා ගත්හ. ආදිත්තපරියාය සූත්‍ර දේශනාව ඇසීමෙන් මේ සියල්ලෝ ම රහත් එලයට පත් වූහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ උරුවේලාවහි වැඩ වෙසෙන කල්හි දුරකු පුන් පොහො දිනය එළඹියේ ය. උන්වහන්සේ එදින ලක්දිව මහියාගණයට වැඩීම කොට එහි විසු යක්ෂයන් දමනය කළ සේක. එහි දී බණ අසා පැහැදුණු සුමන දෙවිරද තෙරුවන් සරණ ගියේ ය. ආපසු උරුවේලාවට ම වැඩි බුදුරජාණන් වහන්සේ කුළල ගවේෂී සමයේ දී මගධ රට බිම්බිසාර රජතුමා කළ ඉල්ලීම ඉවු කිරීම සඳහා හික්ෂුන් වහන්සේ එක්දහස් තුන්නමක් පිරිවරාගෙන රජගහ නුවරට වැඩීම කළ සේක. දහම් අසා පැහැදිමට පත් බිම්බිසාර රජතුමා එතුමාගේ වේෂවන නම් මනහර උද්‍යානය බුදුරජාණන් වහන්සේ පුමුඛ මහා සංසරත්නය වෙත පුජා කළේ ය. මෙය බුදු සසුනේ සඳහන් වන ප්‍රථම ආරාම පුජාවයි.

මෙකළ රජගහ නුවර සංඡය නම් පරිඩාජකයෙක් විය. ඔහුට උපතිස්ස, කෝලිත නම් ගිෂ්‍යයෝ දෙදෙනෙක් වූහ. දිනක් උපතිස්ස පරිඩාජකයාට ධරුම ප්‍රවාරයෙහි යෙදී සිටි අස්සජ් තෙරණුවේ මූණ ගැසුණහ. තෙරණුවන්ගෙන් දහම් අසා පැහැදුණු උපතිස්ස තම මිතු කෝලිත ද සමග බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත ගොස් දහම් අසා දෙදෙනා ම පැවිදි ව රහත් වූහ. සැරියුත් මුගලන් මහ රහතන් වහන්සේලා නමින් ප්‍රසිද්ධියට පත් උන්වහන්සේලාට බුදුරජාණන් වහන්සේ අගසට් තනතුරු පුදානය කළහ.

සුදාවුන් රජතුමාගේ ඇරුයුම පරිදි කාලදායී තෙරණුවන්ගේ මැදිහත් වීමෙන් බුද්ධත්වයෙන් දෙවන වස බුදුරජාණන් වහන්සේ කපිලවස්තු පුරවරයට වැඩි සේක. බුදුරදුන්ගෙන් දහම් අසා සුදාවුන් රජතුමා සහ මහා පුජාපති ගෝතමී දේවිය සෝච්චන් වූයේ ද මානාධික ගාක්‍යයන් බුදුරදුන්ගෙන් දහම් අසා ප්‍රසාදයට පත් වූයේ ද මෙහි ද ය.

තථාගතයන් වහන්සේ භැම්වීට ම ගුණවතුන්ගේ ගුණයට ගරු කළ සේක. ඒ අනුව උන්වහන්සේ යසේදරා දේවියගේ උසස් ගුණයට ගරු කරනු පිණීස අගසට් දෙනම ද සමග දේවිය දකින්නට වැඩි සේක. එහි දී සුදාවුන් රජතුමා

අයගේ උසස් ගුණ වර්ණනා කරන්නට විය. බුදුරජාණන් වහන්සේ යසෙය්දරාව පෙරත් ගුණවත් තැනැත්තියක් බව පවසා වන්ද්‍යින්නර ජාතකය වදාල සේක.

බුදුරජාණන් වහන්සේ කිමූල්වතට වැඩම කළ තෙවන දිනයෙහි නන්ද කුමරුගේ රාජාහිජේකය, ගෘහ ප්‍රවේශය හා විවාහ මංගලය සිදු කිරීමට තියමිත ව තිබිණි. එදින නන්ද කුමරුගේ මාලිගයට වැඩම කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ එහි දී දන් වළදා අවසන දහම් දෙසා ආරාමය බලා වැඩම කළහ. පාත්‍රය අතින් ගත් නන්ද කුමරු ආරාමය දක්වා ම පසුපසින් ගියේ ය. “නන්ද ඔබ පැවිදිවන්නට කැමති දු” යි බුදුරජාණන් වහන්සේ විවාහ විට බුදුරදුන් කෙරෙහි වූ ගොරවය නිසා ඔහු තොසතුට සගවාගෙන කැමැත්ත පළ කළේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එදින නන්ද කුමරු පැවිදි කළ සේක.

කිමූල්වතට වැඩම්වීමෙන් සත්වන දින දායාද ඉල්ලා තම සුරතේ එල්ලී සුරතල් බස් කියමින් විහාරය තෙක් පැමිණී කුඩා රාඛුල කුමරු ලොවිතරා ධනයට හිමිකරුවකු කරන්නේමැයි පැවිදි කරවූ සේක. සැරිපුත්, මුගලන් දෙදෙනා වහන්සේ සහ මහා කාශයප තෙරණුවෝ ද එම අවස්ථාවට සහභාගි වූහ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සිය පියාණන් වූ සුදොවුන් රජතුමාගේ උසස් බව දක්වමින් මෙහි දී මහාධර්මපාල ජාතකය වදාල සේක. රජතුමා ද එම ධර්මය අසා අනාගාමී විය. බුදුරදුන්ගේ මෙම පළමු කිමූල්වත් පුර ගමනේ දී බොහෝ ගාක්‍ය කුමාරවරු දහම් අසා පැවිදි වූහ. හද්දිය, අනුරුද්ධ, ආනන්ද, හගු, කිමිලිල, දේවදත්ත යන ප්‍රසිද්ධ කුමාරවරුන් හයදෙනා උපාලි කපුවා ද සමග බුදුරදුන් වෙත පැවිදිවූයේත් උන්වහන්සේ කිමූල්වතට වැඩම කළ අවස්ථාවේ දී ම ය.

සාරාංශය

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පළමු දම් දෙසුම, පුරීම ග්‍රාවකයන් භැටනම ධර්ම දුත සේවාවේ යෙද්වීම, හද්දවග්ගිය කුමාරවරුන්ගේ සහ ජරිල සහෙය්දරයන්ගේ පැවිද්ද, බුදුරදුන් කිමූල්වත් පුරයට වැඩම්වීම හා පුරීම ආරාම පුජාව, අගසට් දෙනම පත්කර ගැනීම.

එසේ ම පියරජ් මාර්ගල්ල ලැබීම, සුලුම්ව හා යසෙය්දරාව සේවාන් වීම, ගාක්‍ය කුමාරවරුන් පැවිදි වීම ආදී වැදගත් කරුණු රසක් බුද්ධත්වයෙන් පසු එලැඹි මුල් වසර කිපයේ දී සිදු විය.

ත්‍රියාකාරකම

1. මෙම පාඨමේ එන සිද්ධී ඇසුරෙන් මතු කර ගත හැකි ආදර්ශ කිහිපයක් මෙහි පෙළගස්වා ඇත. පහත දැක්වෙන පරිදි වගුවක් මධ්‍යි අභ්‍යාස පොතේ සටහන් කරගෙන එය සම්පූර්ණ කරන්න.

සිද්ධී

- (1) ප්‍රථම ධර්ම දේශනාව සඳහා බුදුරුදුන් ආලාර කාලාම සහ උද්දකරාමප්‍රත්ත යන ආචාර්යවරුන් පිළිබඳ ව සිහිපත් කිරීම
- (2) දෙවනු ව පස්වග තවුසන් පිළිබඳ ව සිහිපත් කිරීම
- (3) සැරියුත් මුගලන් දෙනමට අගස්වී තනතුරු ප්‍රදානය කිරීම
- (4) ප්‍රථම ධර්ම දැන පිරිස අමතා බුදුරුදුන් විසින් කරන ලද ප්‍රකාශය
- (5) බුදුරුදුන් යසෝදරා දේවිය දැකීමට වැඩම්වීම

ආදර්ශය

- (1) ගුරුවරුන්ට සැලකීම
- (2) සුදුස්සාට සුදුසු තැන දීම
- (3) කළගණ සැලකීම
- (4) ගුණයට ගරු කිරීම
- (5) සංවිධානාත්මක ව කටයුතු කිරීම

ආදර්ශ වගුව

සිද්ධීය	මතු කර ගත හැකි ආදර්ශය
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5

2. මෙම පාඨමේ එන ඔබ සින්ගත් අවස්ථාවක් විතුයට තගන්න.

ඡෘගුව

1. බුද්ධත්වයේ සිට බුදුරුදුන් කිහිප්පාවතට වැඩම්වීම තෙක් සිද්ධී අනුපිළිවෙළින් පෙළගස්වන්න.